

др Владета Станковић,
професор Правног факултета у Београду

ПРИСТУП ЕКОНОМСКОМ ДЕЛУ ИВАНА МАКСИМОВИЋА

Ова расправа обухвата богато стваралаштво академика проф. Ивана Максимовића, које континуирано траје четири деценије и садржано је у око 300 одредница.

На самом почетку указује се на особен метод систематизације веома слојевитог и интердисциплинарног опуса Ивана Максимовића.

У првом делу је наглашен изузетан допринос Максимовића развоју политичке економије. Истиче се специфична архитектоника укупне економске проблематике, и указује на категорије и законе које аутор уводи у политичку економију. Већ двотомно дело „Политичка економија“, сврстава Максимовића у ред класика савремене економске мисли.

Истраживање економских система чини другу целину Максимовићевог дела. Његов допринос у овој сфери значајан је не само за теорију економског система уопште, већ и за теорију савремених типова система, као и за теорију појединачних система.

Трећи део је посвећен изучавању друштвене својине. Међу бројним радовима из ове области посебно место заузима књига „Теоријске основе друштвене својине“. Утемељење научне обраде друштвене својине чини Ивана Максимовића родоначелником школе друштвене својине.

Четврту значајну област Максимовићевог учења представља методологија економских наука. Аутор је створио неопходну основу за интердисциплинарно изучавање економских феномена.

Кључне речи: Методологија – Политичка економија – Економски систем.
– Друштвена својина

РАЗНОВРСНОСТ СТВАРАЛАШТВА ИВАНА МАКСИМОВИЋА

Почетни прилаз делу академика проф. др Ивана Максимовића није ни једноставан, ни лак, мада је истовремено хеуристички и плодан и подстицајан. У питању је научно стваралаштво особите врсте које континуирано траје већ четири деценије, представљено са око три стотине библиографских јединица. Ово учење је исказано кроз готово све видове научног промишљања, истраживања и сазнања – од великих научних пројеката, студија, монографија, уџбеника, есеја, дискусија, расправа, прилога, до значајних одредница за енциклопедије и приказа.

Будући несводива на једну одредницу, а у широком спектру сазнајних ставова и појмовних веза, Максимовићева научна мисао се најпотпуније везује за кореспондентистички модел приказа који је са становишта научне заједнице онај, у методолошкој разноврсности, нужан поступак за тумачење и разумевање разних видова општости научних теорија. Када говоримо о Максимовићевом достигнућу сазнајних циљева имамо на уму теорије са високом ефикасношћу решавања проблема за које *Larry Laudan* каже да су теорије које „предсказују нове чињенице”. Сагледавањем сазнајног процеса из циљева и перспективе науке, мислимо да истраживање дела Ивана Максимовића треба уврстити у приоритетне истраживачке програме са аподиктичком извесношћу да ће оно и у будућности допринети решавању многих проблема. Без жеље да се овом приликом упустимо у големо теоријско расправљање о раздвајању емпиријских од појмовних проблема (у науци још незавршене расправе о моделу научне промене), указујемо само на потребу обogaћивања наше науке која би била започета логичком и епистемолошком критиком Максимовићевог дела. Из властитог истраживачког искуства знамо да реконструкција привремено прихваћених теорија не мора да значи апсолутно одбацивање супротних и занемаривање историјских чињеница, како мисли *Popper*, а ово мишљење има и аргументацију више, јер је реч о систему економске мисли вишеслојно структуриране и истовремено полисемантичне. Ако се условно може прихватити став *Paula Feyerabend* да „наука заслужује посебан положај зато што производи резултате”, онда у конститутиван поступак те исте науке можемо уврстити и, то аподиктички тврдимо, постављање темељних појмовних питања чију ширину компетенција налазимо у Максимовићевом делу. Имамо ли на уму појам научне револуције (оног *Kuhn*овог о граници између епоха), слику Максимовићевог научног подухвата прихватамо као стварни развитак науке, а будући по многим елементима универзална, она доприноси обрасцима научних промена. За време којем припада и њен носилац, она је израз наше духовности и свести. Као облик онтолошке диференцијације (Маркс: „не одређује свест људи њихово биће, већ...”), ова мисао је још увек у успону са константним стваралачким импулсом, интелектуална и надасве парадигматична.

За њу, као такву, која егзистира (схваћено у смислу критичке свести и самосвести) скоро половину века, а проистиче из јединства теорије и праксе (њена апликативност), можемо рећи да је отворена и у дијалогу с временом. Ако прихватимо тврђење из филозофије науке да „вредност теорије и истраживачке традиције, при чему мислимо да, када је о методолошкој проблематици реч, она има изузетан значај, акцептирајући у потпуности четврти став (d) *Laudanove* специфичне функције научног прогреса, оне које „постављају појмовне проблеме за сваку теорију у тој традицији која нарушава онтолошке или епистемолошке поставке изворне традиције”. Са тог методолошког становишта сваки садашњи и будући продор у ејдетичке равни економских суштина (у феноменологији: „пут ка самим стварима”) и феноменолошког испољавања, нужно ће доводити до јасних увида у спектар сазнајних модалитета. Због богатства и ширине мисли о којој говоримо, овом приликом указујемо и на питање пред којим ће се наћи будући истраживачи његовог стварног домаћаја, а то је питање компетенције у херменеутичком задатку и рецепције уопште.

Дело Ивана Максимовића можемо посматрати са становишта нивоа формално-логичке класификације на опште, посебно и појединачно, с обзиром на разнолик домаћај истраживања бити економских појава, процеса, категорија, закона и модела садржаних у овом стваралаштву. На пример:

на нивоу општег – на највишем степену апстракције налазе се:

а) Опште појаве привређивања – трагање за њиховом квалитативном одређеношћу, као што су:

- опште активности и структура економских односа;
- опште детерминанте и структуре и величине друштвеног производа;
- производне снаге људског рада;
- начини организације и облици друштвене производње (натурална привреда, робна привреда, и планска привреда);
- резултати производне активности: потребан производ и вишак производа; друштвени (национални) доходак;

б) Проблеми методологије економских наука:

- општи методолошки проблеми економске теорије;
- микро и макроекономска анализа;
- појам и врсте метода у друштвеним наукама;
- метод апстракције;
- економске категорије;
- економски закони;
- економски модели
- метод верификације;
- историјска верификација и економско-политички експеримент;

– економска теорија *vice versa* историја и историјска метода.

У област посебности улази истраживање законитости и категорија одређених начина производње:

– истраживање економских законитости које владају у одређеним начинима производње,

– истраживање законитости које карактеришу поједине фазе у историјском развоју датог начина производње (либерални капитализам, монополски капитализам, државно-монополски (савремени) капитализам, фазе развоја социјализма, привредне реформе у земљама Источне Европе, савремени проблеми тржишно-планске привреде, самоуправни социјалистички економски систем, теоријске основе друштвене својине, и др.

Простор појединачности посвећен је проучавању економских феномена одређених друштвених заједница:

– централно-плански систем привређивања у СССР-у,

– савремени привредни систем НР Кине,

– нормална цена у југословенској економској теорији,

– економска проблематика Закона о удруженом раду,

– развој критичке теорије друштвене својине.

Напомињемо да смо само примера ради навели одређене економске феномене из богате збирке радова Ивана Максимовића, сврстане применом нивоа општости, односно према степену домаћаја и универзалности. То значи да велики број других радова (категорија и закона) није овде поменут (овом приликом циљ нам није навођење укупног стваралаштва аутора, већ указивање на један од могућих метода разврставања и класификовања богате научне грађе).

Делу Ивана Максимовића може се приступити и са становишта утврђивања посебних економских области из сложене динамике економских односа. На овој хоризонталној пројекцији укупне економске мисли, својим значајем, могу се издвојити следеће научне целине:

а) проучавање политичке економије;

б) истраживање економских система;

в) научна обрада друштвене својине; и

г) методологија економских наука.

Са увидом у потребу њиховог дијалектичког структурирања јасно је да ће нас (без обзира на различите методе критичког приступа укупном делу) примена и једног и другог прилаза проучавању економске мисли Ивана Максимовића довести до закључка, тврдњи о изградњи (модел посебног уобличавања) универзалног система економске мисли (уколико је универзални обухват уопште могућ, а посебно, у ком степену је то могуће појединцу). Уверени смо да у уском кругу истинских стваралаца у области економске мисли, свакако заслужено место припада и Ивану Максимовићу.

Будући да је други метод презентације стваралаштва чешће коришћен и да је, стога, стекао статус поступка класичне анализе, опредељујемо се за њену већ постављену пројекцију и тиме указујемо на најзначајније области интересовања, истраживања и достигнутих остварења у делу овог аутора.

ПРОУЧАВАЊЕ ПОЛИТИЧКЕ ЕКОНОМИЈЕ

Четири века дуга традиција Политичке економије – као фундаменталне економске науке, чијем су стварању и уобличавању дали своје доприносе хиљаде мислилаца (од Антоана Манкретјена /1575-1621/ који је први свом делу дао име *Трактат о политичкој економији*, 1615, преко оснивача ове науке Виљема Петија /1623-1687/, затим Адама Смита /1723-1790/, Давида Рикарда /1772-1823/, Карла Маркса /1818-1883/, до данашњих дана), била је више него изазов и за Ивана Максимовића. То је и разумљиво, јер основна дисциплина система економских наука – Политичка економија (чији су предмет проучавања основни закони који владају у друштвеној производњи, расподели, размени и потрошњи, дакле, у економским моментима који су претпоставка човекове егзистенције) никад, док траје људски род, неће бити коначно уобличена, будући да привређивање прати човеков стваралачки немир. Отуда свако време даје појединце који стреме проблематици политичке економије. Само изузетнима пада у део да из дате сфере друштвено-економских односа сагледају и отворе видике научној мисли.

Допринос Ивана Максимовића политичкој економији особен је и разноврстан. Прве радове из ове области објавио је почетком педесетих година, а данас је пред нама двотомни уџбеник који је доживео више издања. Разуме се, сваки прави уџбеник поред оригиналних доприноса аутора мора да садржи и својеврсну интерпретацију научне баштине (поновимо, у овом случају, четворовековног наслеђа које су оставиле плејаде меркантилиста, физиократа, енглеске класичне политичке економије, оснивачи научног социјализма, савремена грађанска мисао, као и социјалистичка економска мисао).

За разлику од бројних аутора који, попут Адама Смита (*Истраживање природе и узрока богатства народа*, 1776), праве синтезу и систем мисли, користећи претежно научно наслеђе, а мање сопствено истраживање и сопствене теорије, Иван Максимовић многоструко обогаћује политичку економију. Овде се најпре уочава специфична архитектоника укупне проблематике, са богатим структурирањем сложених области, којима се освежава конвенционална интерпретација политичко-економских садржаја започета још средином прошлог века. У сферу садржаја ове дисциплине уводи нове категорије и открива нове законе. Дакле, није реч само о разумевању односа произ-

водње и закона који су давно добили своје теоријске изразе, већ и о особеним феноменима савремених типова привређивања, што сматрамо изузетним достигнућем.

У књизи *Политичка економија*, чији је поднаслов *Увод у марксистичку економску теорију и капиталистички начин производње*, Иван Максимовић са уважавањем истиче доприносе које су дале главне школе и правци у развоју политичке економије, истичући и најзначајније ауторе (почев од мисли меркантилиста и француске физиократске школе, са којима почиње савремена епоха развоја економске мисли, па до гледишта аутора изражених последњих деценија нашег времена).

У књизи *Политичка економија социјализма*, са посебном ерудицијом испољио је моћ продирања у само биће економских феномена и темељно познавање достигнућа економске мисли (око 250 наслова у „Избору из литературе“, како сам пише, без чланака и студија по часописима, уколико нису обухваћени у оквирима зборника и појединих тематских бројева часописа) и надасве, способности стварања система мисли о односима производње и економским законима, који су по својој природи историјски, а због тла са којег потичу и хетегорени. Проф. Максимовић је овим радом (изашло је и треће допуњено издање, што по себи говори о континуираном раду аутора на овој материји) дао основне претпоставке за теоријско уобличавање савременог економског живота, које ће подједнако бити значајне и за аналитичаре реалних економских збивања и за развој (и достигнуће) научне мисли о економским категоријама и економским законима социјализма.

Његово дело је утолико значајније јер је настало на темељу општеусвојене историјске мисли и бројних сопствених теоријских уопштавања. У првом од шест делова ове књиге говори се о настанку и развоју политичке економије социјализма, о предмету политичке економије социјализма и политичкој економији самоуправног социјализма. Од посебног је значаја *Расправа о основама и главним проблемима теоријске изградње политичке економије социјализма* (наведено је више познатих аутора). У другом делу се тематизују: социјалистички економски односи, механизми и методи функционисања социјалистичких економских односа, привредне реформе у социјалистичким земљама Источне Европе, савремени привредни систем НР Кине, као и самоуправни социјалистички економски систем. У трећем делу пише о општим законима социјалистичке репродукције, о проблемима планске и тржишне активности социјалистичких привредних субјеката, планирању у совјетском (централно-планском) систему привређивања, теорији робне производње у совјетском систему, тржишном и планском привређивању у самоуправном моделу социјализма. Четврти део је посвећен расподели и размени друштвеног производа у социјализму. Посебно је реч о „нормалној цени“ као облику примарне расподеле новостворене вредности и нормалној цени у југословенској економској теорији. Дато је посебно место и општим проб-

лемима потрошње у социјализму. У веома интересантном и значајном петом делу, посвећеном развоју социјалистичких економија, говори се о етапама развоја и трансформацији социјалистичког начина производње, о садржају и смислу развоја социјализма, као и чиниоцима развоја. У шестом (завршном) делу размотрена је „Економска доктрина о социјалистичкој економији”. Најпре је дата „напомена о литератури о економској доктрини”, потом се наводе „основни извори и главни правци економске мисли о социјализму”, „научни социјализам и економска доктрина о социјализму”, „класични марксизам и доктрина о социјализму”, „научни социјализам и социјалистичка економска пракса”, да би се на крају дао простор ревизионистичкој, реформистичкој и грађанској економској доктрини о социјализму.

Наведена структура и богатство садржаја Максимовићеве *Политичке економије социјализма*, као и специфичан метод презентирања сложених проблема теорије и праксе социјализма, већ га сврставају у ред класика савремене економске мисли.

ИСТРАЖИВАЊЕ ЕКОНОМСКИХ СИСТЕМА

Посебну научну целину у укупном делу Ивана Максимовића чини истраживање економских система. И ова широка тематска област (као и друге којима се бави) омогућава аутору истраживање, промишљање и квалитативно одређивање различитих нивоа егзистенције економског (економских) система.

Феномен(и) економског система налазе се како у оквиру уџбеничке литературе, тако и у бројним есејима писаним за *Економску енциклопедију*, студијама, ауторизованим предавањима и чланцима. Развијајући политичку економију социјализма, Максимовић даје посебно место бројним системским аспектима, као што су „Модел продукционих односа и систем привређивања”, „Централно-плански систем привређивања у СССР-у”, „Савремени привредни систем НР Кине”, „Самоуправни социјалистички економски систем”, „Фундаменти самоуправног система”, „Систем проширене репродукције (акмулације)” итд.

У есеју *Упоредна анализа економских система* (Економска енциклопедија, I том), аутор посебно обрађује „историју развоја садржаја и предмета компаративног аналитичког истраживања система” и „теоријско-аналитичке проблеме у вези с проучавањем упоредних економских система” (у којем посебно тематизује „концепт економског система у сврхе поређења”, „проучавање упоредно-економског система на основу постигнутих резултата (*outcomes*) и критеријума успеха”, „вредновање резултата које постижу поједини системи – проблеми критеријума успеха”, „остали проблеми – интеракције системских детерминаната и окружења и политичких структура и институција, интеракције институција и економских инструмената”). Есеј *Само-*

управни социјалистички економски систем (Економска енциклопедија, I том), садржи: „специфичност пута у развоју самоуправн г социјалистичког економског система”, „два фундамента система и механизма самоуправне економике – друштвена својина и самоуправљање”, „механизам функционисања и координације: тржишно-плански систем и доходак као мотив привредне активности”, „федеративни карактер система; привредни систем и национална аутономија; улога и положај државе у систему самоуправљања”, „резултати и проблеми економског система (отворена питања реформе)”.

Од посебног значаја за проблематику привредног система су и следећи радови: *О социјалистичком систему друштвене производње, Поглед на стање и проблеме привредног система и вредносних садржаја, Самоуправни привредни систем и развој СФРЈ – теоријски и емпиријски проблеми, Криза југословенског економског система, Друштвено-економски систем.*

Из наведених наслова (и поднаслова) види се да је аутор свестрано промишљао проблематику економског система. Нека питања су општег карактера (када је, на пример, реч о теоријско-аналитичким проблемима, о проблемима критеријума успеха система, о интеракцијама системских детерминаната и окружења). Има и питања везаних за феномен посебности, као што су: модел продукционих односа и систем привређивања, централно-плански систем, самоуправни економски систем, систем проширене репродукције, тржишно-плански систем и др. Аутор је често истраживао и на апстраховању привредно-системске проблематике „појединачног”, у случајевима када промишља привредно-системска питања одређене друштвене заједнице (СФРЈ, СССР, НР Кина и др.). Свакако, када је реч о појединачном привредном систему највише простора посвећује економском систему Југославије.

Не само поменути наслови, које смо навели примера ради, већ и многи други које аутор третира у свом учењу, представљају значајан допринос теорији економских система уопште, теорији посебних врста привредних система и теорији појединачних привредних система. Ставови, концепти, модели и категорије до којих је Максимовић дошао, чине незаобилазну грађу за теорију економских система која се данас налази у фази темељног конституисања.

НАУЧНА ОБРАДА ДРУШТВЕНЕ СВОЈИНЕ

Друштвена својина представља једно од посебних поља научног рада Ивана Максимовића. То је разумљиво ако се има у виду следеће поимање аутора о овом феномену: „Својина уопште, а друштвена својина посебно, представљају једно од централних поља истраживања марксистичке економске и друштвене науке. То произлази отуда што, према марксистичкој интерпретацији, економски садржај и правни

облици својине представљају угаони камен сваког друштвено-економског система привређивања”.

Истраживања Ивана Максимовића у овој области веома су разноврсна, тачније свестрана, јер је комплексан феномен друштвене својине разматран са разноврсних аспеката, почев од најапстрактнијег теоријског модела, до потребе критичког сагледавања друштвене својине у контексту развоја (реформисања) нашег привредног система. У том смислу аутор дефинише теоријски модел друштвене својине, а потом трага за бићем друштвене својине у самоуправним односима производње, настоји да се „одвоји правна од економске проблематике друштвене својине” и доприноси „теоријско-економском рашчлањивању проблематике друштвене својине”, нуди теоријска решења која „могу имати и извешан нормативан карактер и послужити консидерацијама економске политике у вези са даљим реформама нашег привредног система” (како сам дословно каже); утврђује предмет и садржину друштвене својине и указује на њихове економске функције и противречности.

Ангажовање Ивана Максимовића посвећено друштвеној својини налази се у свим облицима научног стваралаштва: великим пројектима, монографијама, студијама, есејима, чланцима, рефератима, расправама, као и у уџбеничкој литератури. Поред самосталног писања многих дела, Максимовић се јавља и у улози уредника или редактора зборника радова познатих аутора и стваралаца из области друштвене својине.

Сматрам да је најзначајније и најцеловитије посебно дело Максимовића из сфере друштвене својине, књига *Теоријске основе друштвене својине*, у издању „Савремене администрације”, која је доживела два издања, наишавши „на живо интересовање и добар пријем у ужем кругу стручњака, који су о њој већ изразили своја мишљења у стручној литератури и на научним скуповима”. Архитектоника ове књиге веома је конзистентна, настала као резултат умешног коришћења научног речника, теоријског језика и прецизне мисли о сложеној и комплексној природи друштвене својине, што на својеврстан начин објашњава и поднаслов књиге *Студија о самоуправним односима присвајања*. Прва глава под насловом *Биће својине као економске категорије*, по обухвату проблема и дубини понирања у суштину феномена друштвене својине могла би, по нашем мишљењу, да буде предмет самосталног научног дела јер разматра: (1) појам својине као економске категорије, (2) присвајање и биће својине, (3) функције потрошње и биће својине, (4) размену и својину, (5) субјекте присвајања, (6) предмет (објекат) својине, (7) својину као историјску категорију и (8) правну, јуристичку форму и правни режим економског присвајања. За следеће главе ове књиге, које су, као и прва, веома разуђене, а при том у међусобној кореспонденцији, навешћемо само називе. Друга глава је под насловом *Друштвена својина као економска категорија*, трећа глава – *Самоуправни економски односи и проблеми друштвене својине*, четврта глава – *Економска садржина теоријског*

модела друштвене својине и проблеми самоуправне робне (тржишно-планске) привреде, и шеста глава – Економски и институционални проблеми валоризације и алокације средстава у друштвеној својини.

И не само зато што нам није познат неки други аутор са више библиографских јединица из области друштвене својине, већ и због садржаја ових радова, као и начина њиховог пријема од стручне јавности и места које већ заузимају у баштини економске мисли, Ивана Максимовића можемо сматрати родоначелником школе друштвене својине.

МЕТОДОЛОГИЈА ЕКОНОМСКИХ НАУКА

Посебно место у научном раду Ивана Максимовића заузима истраживање методолошких поступака и принципа економских наука. То се, по себи, разуме када се има у виду ширина економске проблематике којом се бави. Велики број питања и проблема на које је наилазио у току истраживања, захтевао је упоредо усавршавање и метода економских наука. Искуства стечена у уопштавању и генерализацији економских феномена и њихових законитости, омогућила су му да обогати и област методологије економских наука. Будући да је ова област недовољно истраживана, и то не само због „старости” економских наука, већ и због природе економских феномена (који се, са развојем друштва, умножавају и јављају у новим облицима, што захтева и нове методолошке поступке, принципе и изразе), резултат на епистемолошкој и логичкој критици методологије који је остварио Иван Максимовић је *conditio sine qua non* сваког будућег истраживања.

Из бројних радова издвајамо следеће теоријске области: „Општи методолошки проблем економске теорије” (предмет и избор метода, методи истраживања савремене економске теорије, микро и макроекономска анализа, економетрија и методологија модела), „Метод политичке економије” (значај научног метода за политичку економију, основне методе политичке економије, специфичност примене општеметодолошких принципа у политичкој економији, метода апстракције, индуктивни метод у функцији апстракције, дедуктивни метод у функцији апстракције, методе верификације), „Неки проблеми односа политичке економије и економских емпиријских истраживања”, „Методологија проучавања економских закона”, „Историја историјског метода и економске науке”, „Економска методологија” (метод истраживања, квалитативна анализа, историјско-логички метод), итд.

Наведене теме из области методологије указују да је аутор ову сферу теоријских исказивања дубоко промишљао, стварајући тиме добру основу за даље научно истраживање широких области економског живота које смо већ разматрали у претходним насловима овог рада. То, уосталом, проистиче из следећег ауторовог исказа: „Еко-

номска методологија је скуп средстава, сазнања и начина на који остварујемо мисаону теоријску репродукцију економске сфере живота, као и законитости које у њој егзистирају”.

Однос истраживања према постојећој пракси у економској области и њеном вишем, универзалном моделу у апстракцијама, Максимовић казује особеним интелектуалним језиком. Са знањем о онтолошко-епистемолошкој природи економских појава „које су увек богатије и разноврсније с обзиром на промене њихових суштина и форми испољавања”, а незадовољан постојећим стањем истраживања, Максимовић тражи нове методолошке поступке и примену синтетичке економске методологије.

Према интердисциплинарном проучавању економских појава и закона, а против априористичких и антитеоријских принципа, у овом поступку уочавамо низ нивоа општости научних теорија и широки појмовни оквир, као карактеристике метода конкретизације резултата дедуктивне логике. Његову „унутрашњу” подстицајну димензију и доследност чини отвореност према индуктивно-дедуктивном путу мишљења у методологији. Особености ове перфектне мисаоне праксе налазимо у прецизности *explicitans explicanda* као Речника једне значајне теорије.

Убеђени смо да освојена грађа из области која досад није била као целина у првом плану истраживања економиста, може да послужи за стварање једног кохерентног система методологије економских наука, за којим већ постоји изражена потреба. Независно од наших захтева и очекивања она (грађа) у овом облику, по свом домашају, теоријској заснованости и верификацији у истраживачкој пракси, представља неоспоран, изузетан допринос економској науци уопште.

(Примљено 18.04.1990)

dr Vladeta Stanković,
Professor of the Faculty of Law in Belgrade

THE APPROACH TO ECONOMIC WORK OF IVAN MAKSIMOVIĆ

Summary

The present review covers rich works of the member of the Academy and professor Ivan Maksimović effected in course of four decades and presented in some three hundred entries.

At the very beginning it is stressed that method of systematization of rather complex and interdisciplinary opus of Ivan Maksimović is specific. In the first part exceptional contribution of Maksimović to political economy is the subject matter of elaboration. Particular attention is paid to specific structure of economic problems, as well as to

categories and laws which have been introduced by him into political economy. The two-volume book „Political Economy" already classifies Maksimović as a classic of contemporary economic thinking.

Research in the sphere of economic systems is the second part of Maksimović's work. His contribution in this field is significant not only for the general theory of economic system, but also for the theory of contemporary types of systems, including the theory of individual systems.

Third part is dedicated to the study of social ownership. Among numerous works in this sphere, one should emphasize the book „Theoretical Foundations of Social Ownership". This way of fundamental approach to social ownership makes Ivan Maksimović an originator of the school of social ownership.

Fourth significant field of Maksimović's studies relates to the methodology of economic sciences. The author has created the necessary basis for interdisciplinary study of economic phenomena.

Key words: Methodology. – Political economy. – Economic system. – Social ownership.

*dr Vladeta Stanković,
Professeur à la Faculté de droit de Belgrade*

UNE APPROCHE DE L'OEUVRE ÉCONOMIQUE D'IVAN MAKSIMOVIĆ

Résumé

Ce débat englobe la vaste création de l'académicien, Prof. Ivan Maksimović, création qui dure depuis quatre décennies et qui comporte environ 300 titres.

Au début, l'auteur souligne la méthode particulière de systématisation de l'oeuvre très complexe et interdisciplinaire d'Ivan Maksimović.

Dans la première partie, l'auteur met l'accent sur la contribution extraordinaire de Maksimović au développement de l'économie politique. Il souligne l'architecture spécifique de la problématique économique globale et les catégories et les lois que Maksimović introduit dans l'économie politique. Par son oeuvre en deux volumes „L'Économie politique" Maksimović s'est déjà rangé parmi les classiques de la pensée économique contemporaine.

La recherche des systèmes économiques est le deuxième domaine du travail de Maksimović. Sa contribution dans cette sphère est importante non seulement pour la théorie du système économique en général, mais aussi pour la théorie des types contemporains de systèmes et aussi pour la théorie des systèmes particuliers.

La troisième partie est consacrée à l'étude de la propriété sociale. Parmi de nombreux travaux de Maksimović, consacrés à ce domaine, le livre „Les bases théoriques de la propriété sociale" occupe une place particulière. En jetant les bases du traitement scientifique de la propriété sociale, Maksimović est devenu le père de l'école de la propriété sociale.

La méthodologie des sciences économiques est le quatrième domaine important du travail de Maksimović. Il a jeté la base indispensable pour l'étude interdisciplinaire des phénomènes économiques.

*Mots clé: Méthodologie. – Économie politique. – Système économique.
– Propriété sociale.*